

dr hab. Krzysztof Andruszkiewicz, prof. PBŚ
Katedra Ekonomii i Marketingu
Wydział Zarządzania
Politechnika Bydgoska im. J. i J. Śniadeckich
w Bydgoszczy

Zachodniopomorski Uniwersytet
Technologiczny w Szczecinie

19. 04. 2022

DZIAŁ NAUKI
W PŁY N Ę Ł O

RECENZJA

rozprawy doktorskiej **mgr Weroniki Kosek** pod tytułem „**Wpływ małych portów na konkurencyjność gmin nadmorskich pomorza środkowego**”
napisana pod kierunkiem naukowym dr hab. Joanny Hernik, prof. ZUT

Podstawą do napisania recenzji jest uchwała nr 7 Senatu Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie z dnia 31 stycznia 2022 roku, na mocy której powierzono mi sporządzenie recenzji w/w rozprawy doktorskiej.

Celem niniejszej recenzji jest stwierdzenie, czy rozprawa doktorska spełnia warunki określone w Ustawie z dnia 3 lipca 2018 roku. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. poz.1669), art. 14 ust. 1 pkt 1, ust.2 pkt 2 ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r., Nr 65, poz. 595, wraz z późniejszymi zmianami) oraz Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. poz. 261). Recenzja zawiera ocenę pracy w następujących aspektach: ocena ogólna oraz ocena szczegółowa, która zawiera ocenę struktury pracy, dobór celów i hipotez badawczych, ocenę procesu postępowania badawczego i zastosowanych metod badawczych, uwagi merytoryczne i ocenę formalną rozprawy oraz konkluzję.

I. Ocena ogólna rozprawy

Przedłożona do oceny rozprawa obejmuje 221 stron wydruku komputerowego. Struktura pracy jest klasyczna i z formalnego punktu widzenia nie budzi zastrzeżeń. Wyodrębniono w niej: wstęp, pięć rozdziałów, zakończenie, wykaz literatury (bibliografię, 182 pozycje), wykaz innych źródeł informacji (100 pozycji), spis tabel (49 pozycji), spis rysunków (36 pozycji)

oraz Streszczenie. Wykorzystana literatura przedmiotu obejmuje 182 pozycje (w tym 35 publikacji obcojęzycznych).

Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej oraz postępująca w szybkim tempie globalizacja spowodowały w coraz większym stopniu wzmożony proces konkurowania pomiędzy jednostkami terytorialnymi i lokalnymi jak miasta, gminy. Małe porty morskie, jakie znalazły się w centrum badań doktorantki, stanowią duży potencjał rozwojowy pasa polskiego wybrzeża. Pozwalają rozwijać na swoim obszarze i wokół niego różnego rodzaju działalność gospodarczą, głównie wykorzystując walory nadmorskiego i transgranicznego położenia. Małe porty morskie, jak słusznie zauważa doktorantka już we wstępie rozprawy (s. 4), stanowią złożoną strukturę wielofunkcyjną, która pozwala na realizację takich funkcji jak turystyczno-rekreacyjna, funkcja przemysłowa, funkcja transportowa, a także tak istotne i ważne jak funkcja społeczna, funkcja miastotwórcza, funkcja regionotwórcza i regionalna. Autorka rozprawy, na podstawie studiów literatury przedmiotu oraz analizy wyników różnych badań empirycznych, we wstępie (s. 5) stwierdza „zauważalny brak badań empirycznych dotyczących oddziaływania portów na konkurencyjność gmin nadmorskich Pomorza Środkowego” oraz że „zagadnienia te nie podlegały jak dotąd szerszym eksploracjom naukowym, generując tym samym pewną lukę poznawczą, której częściowe wypełnienie ma na celu niniejsza rozprawa doktorska”.

Podjęty w rozprawie problem badawczy należy uznać za istotny (doktorogenny) zarówno z teoretycznego, jak i praktycznego punktu widzenia. Pozwoliło to Doktorantce na pokazanie szerokiej wiedzy teoretycznej i wykazanie się umiejętnością stosowania różnych metod badań naukowych. Rozprawa stanowi oryginalną próbę pogłębienia wiedzy o kluczowych funkcjach małych portów oraz ich wpływie na konkurencyjność gmin nadmorskich.

Wybór tematu rozprawy należy uznać za trafny i zasadny z uwagi na niedostatek pogłębionych rozważań naukowych na ten temat, zwłaszcza w piśmiennictwie krajowym oraz kompleksowych pogłębionych badań empirycznych. W świetle powyższego mogę stwierdzić, że problem badawczy podjęty w ramach recenzowanej rozprawy doktorskiej zasługuje na realizację w ramach uzyskania stopnia doktora nauk.

II. Ocena szczegółowa

1. Struktura pracy, dobór celów i hipotez badawczych

Dla realizacji przyjętego celu rozprawy, zweryfikowania hipotez badawczych i uzyskania odpowiedzi na pytania (problemy) badawcze przyjęto strukturę pracy podporządkowaną jej tytułowi i założeniom badawczym. Składa się ona, jak wcześniej wspomniano, z rozważań w części teoretycznej (rozdział 1) i części empirycznej (rozdziały 2, 3, 4 i 5). Należy stwierdzić, że rozprawa stanowi układ o logicznej strukturze, poszczególne jej elementy wynikają w sposób spójny z poprzednich, co ustanawia poprawną kolejność poruszanych i rozwiązywanych problemów. Niezależnie więc od sformułowanych w dalszej części recenzji uwag szczegółowych, dotyczących zawartości poszczególnych części pracy, strukturę rozprawy oceniam jako poprawną.

Doktorantka we Wstępie pracy (s. 5) przyjęła cel główny rozprawy doktorskiej jakim jest „zidentyfikowanie kluczowych funkcji portów, które pozytywnie wpływają na konkurencyjność gmin nadmorskich”. Należy uznać cel całej rozprawy jako prawidłowy. Jednak pominęła cel główny drugi, do którego również w rozprawie dążyła, a jest nim weryfikacja postawionych (przyjętych) hipotez badawczych. W celu realizacji tych celów postawione zostały dodatkowo pytania badawcze, co pozwoliło Doktorantce ukierunkować swoje rozważania.

Doktorantka przyjęła w rozprawie jedną hipotezę główną oraz trzy hipotezy szczegółowe. Hipoteza główna (Hg) zakłada, że „Kluczowy wpływ na wzrost konkurencyjności gmin nadmorskich Pomorza Środkowego ma rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej małych portów”. Natomiast zostały przyjęte następujące hipotezy szczegółowe:

H1: „Funkcja handlowa i transportowa mają istotnie mniejszy wpływ na konkurencyjność gmin nadmorskich Pomorza Środkowego, ale nadal pełnią pozytywną rolę”,

H2: „Rozwój funkcji handlowej i transportowej jest pochodną aktywności gospodarczej występującej na zapleczu małych portów morskich”,

H3: „Pomimo polityki UE ograniczającej funkcję zaplecza rybołówstwa bałtyckiego pozostaje ona istotna dla konkurencyjności gmin nadmorskich Pomorza Środkowego”.

Przyjęte hipotezy badawcze należy uznać za trafne i w zasadzie poprawnie sformułowane. Także liczba przyjętych hipotez nie jest przesadzona, jak to dość często można spotkać w różnego typu rozprawach. Hipoteza główna oraz hipotezy pomocnicze

korespondują z celem pracy oraz postawionymi pytaniami problemowymi. Można przyjąć, że sformułowany przez Doktorantkę cel główny rozprawy i hipotezy badawcze określają podstawowe problemy i zadania badawcze, wokół których koncentrują się rozważania w części teoretycznej, jak i empirycznej dysertacji.

2. Proces postępowania badawczego i ocena zastosowanych metod badawczych

Zastosowana w dysertacji przez Doktorantkę metodyka badań jest w mojej ocenie poprawna z punktu widzenia zamierzeń badawczych. W obszarze rozważań teoretycznych przedstawione w rozprawie studia literaturowe oparte zostały na 182 pozycjach trafnie dobranej literatury przedmiotu (w tym 35 pozycji obcojęzycznych). Pozycje te Doktorantka umiejętnie wykorzystuje zarówno w przypisach, jak i w tekście pracy. W rozdziałach pracy 1, 2, 3 i 4 w prowadzonych rozważaniach zastosowano analizę i krytykę piśmiennictwa, przeprowadzono badanie i analizę dokumentów i danych statystycznych oraz analizę przyczynowo - skutkową. W rozdziale 5 (empiryczne badanie własne) zostały wykorzystane metody statystyczne takie jak taksonomiczna metoda miary rozwoju Hellwiga oraz regresję liniową. Do oceny wpływu funkcji portowych na konkurencyjność badanych gmin został przeanalizowany szereg liniowych modeli ekonometrycznych. Reasumując, treści zawarte w teoretycznej części rozprawy stanowią dobrą podstawę dla kolejnych rozważań prowadzonych w pracy, przyjętego podejścia badawczego, a szczególnie dla empirycznych badań i analiz wyników.

Wydaje się, że Doktorantka zbyt wiele uwagi poświęciła w rozdziale pierwszym na zaprezentowanie istoty potencjału konkurencyjności i przewagi konkurencyjnej w przedsiębiorstwach a nie konkurencyjności w ujęciu regionalnym (są to podrozdziały od 1.1 do 1.4.). Ujęcie regionalne problemów konkurencyjności pojawia się dopiero w podrozdziale 1.5. i nie jest tak szeroko omówione jak w stosunku do przedsiębiorstw. Zabrakło w moim przekonaniu opisu i głębszego potraktowania oraz dokładnego zdefiniowania takich pojęć jak: konkurencyjność regionu, przewaga konkurencyjna regionu, potencjał konkurencyjny regionu czy ocena konkurencyjności regionu. Precyzyjne przyjęcie tych pojęć przez Autorkę dysertacji (zajęcie własnego stanowiska) jest bowiem potrzebne do dalszych rozważań teoretycznych i empirycznych.

Rozdział IV pt. „Kluczowe funkcje małych portów morskich w świetle badań”. Doktorantka przeprowadziła w szerokim zakresie opis poszczególnych funkcji małych portów

na podstawie dostępnych z wielu źródeł danych, przedstawiając ich rozwój i stan obecny. Funkcje te podzieliła na: turystyczno – rekreacyjne, przemysłowe, handlowe i transportowe oraz obsługi zaplecza rybołówstwa bałtyckiego. Szkoda jednak, że mimo zapowiedzi w tytułach podrozdziałów 4.1 i 4.2. (oraz kolejnych) analizę tych funkcji, Autorka nie zastosowała (nie wskazała) żadnej metody analizy jaką przeprowadziła. Ograniczyła się do opisu tych zjawisk i faktów w kolejnych latach w liczbach. Można było przynajmniej zastosować wskaźniki dynamiki przedstawiające ich zmiany.

Na wstępie części empirycznej (Rozdział V pt.: „Zależności między funkcjami portów a konkurencyjnością gmin nadmorskich Pomorza Środkowego) Doktorantka przedstawiła szczegółowo proces postępowania badawczego, co porządkuje ten proces i daje ogólny pogląd na jego przebieg (ss. 150 – 162). Pod względem metodycznym recenzowana rozprawa jest na bardzo dobrym poziomie. Autorka postawiła sobie ambitne cele empiryczne i należy stwierdzić, że pomimo znacznego stopnia skomplikowania i liczby rozpatrywanych problemów cele te zostały zrealizowane. Wykorzystuje ona właściwie wiele metod statystycznych, z których najważniejsze to taksonomiczna metoda miary rozwoju Hellwiga służąca do badania zjawisk bezpośrednio niemierzalnych (ocena konkurencyjności gmin) czy regresji liniowej.

Recenzowana praca doktorska stanowi kompleksowe studium badawcze z zakresu funkcjonowania małych portów morskich i ich wpływu na konkurencyjność gmin nadmorskich Pomorza Środkowego. Doktorantka łączy w całość wiele wątków poznawczych. Należy podkreślić, iż Doktorantka realizując tak złożony projekt badawczy wykazała się dojrzałym warsztatem naukowym i pracowitością, które to stanowią podstawę dla samodzielnego prowadzenia badań naukowych w przyszłości.

3. Drobne uwagi merytoryczne i ocena formalna rozprawy

Formalna strona recenzowanej rozprawy nie budzi większych zastrzeżeń. Doktorantka posługuje się poprawnym językiem. Praca jest napisana dobrym, przejrzystym, komunikatywnym stylem (jedynie niewiele miejsc w pracy budzi pewne wątpliwości). Doktorantka poznała i właściwie stosuje odpowiednią terminologię właściwą tematyce rozprawy, używa właściwych pojęć.

Strona edytorska rozprawy zasługuje na pozytywną ocenę. Praca jest zrealizowana w sposób rzetelny, tekst jest przejrzysty, liczne tabele i starannie wykonane wykresy, te elementy pracy są z reguły prawidłowo opisane i mają adekwatne odwołania w tekście. Można jedynie wskazać na pewne niedociągnięcia:

- niekiedy nie podano imienia przy nazwisku autora publikacji (np. s. 35, s. 38).
- wykresy (np. wykres liniowy na s. 101, wykres słupkowy na s. 102 i inne) nazwano rysunkami.

- przy licznych wykresach (liniowych i słupkowych) opisując je nie podano prezentowanych danych na (przy) wykresie.

Powyższe uwagi nie mają charakteru fundamentalnego i nie wpływają istotnie na całościową ocenę recenzowanej rozprawy.

3. Konkluzja

Poczynione w powyższej recenzji uwagi dyskusyjne nie umniejszają zasadniczo walorów pracy. Wartość merytoryczną i formalną pracy oceniam wysoko. Doktorantka przedłożyła oryginalne rozwiązanie nakreślonego problemu naukowego i wykazała ogólną wiedzę teoretyczną związaną z tematem rozprawy. Udowodniła, że posiada predyspozycje do prowadzenia samodzielnych prac badawczych, dlatego uważam, że praca powinna zostać wyróżniona stosowną nagrodą.

W świetle powyższego stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Weroniki Kosek pt.: „Wpływ małych portów na konkurencyjność gmin nadmorskich pomorza środkowego” odpowiada wymogom stawianym pracom doktorskim, określonym w Ustawie z dnia 3 lipca 2018 roku. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. poz.1669), art. 14 ust. 1 pkt 1, ust.2 pkt 2 ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r., Nr 65, poz. 595, wraz z późniejszymi zmianami) oraz Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. poz. 261).**Na tej podstawie występuję do Senatu Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie o przyjęcie jej jako pracy doktorskiej z dyscypliny Ekonomia i Finanse i dopuszczenie Doktorantki do publicznej obrony przedłożonej rozprawy.**

Bydgoszcz, 2.04.2022

dr hab. Krzysztof Andruszkiewicz, prof.PBS